

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

6. veljače 2014.*

„Prethodno pitanje – Pravo društava – Direktiva 78/660/EEZ – Objavljivanje konsolidiranih godišnjih financijskih izvještaja za određene vrste trgovačkih društava – Primjena pravila o objavljivanju tih izvještaja na trgovačka društva koja podliježu pravu jedne države članice, a pripadaju grupi čije društvo majka podliježe pravu druge države članice“

U predmetu C-528/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landgericht Bonn (Njemačka), odlukom od 12. studenoga 2012., koju je Sud zaprimio 21. studenoga 2012., u postupku

Mömax Logistik GmbH

protiv

Bundesamt für Justiz,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: E. Juhász (izvjestitelj), predsjednik vijeća, A. Rosas i C. Vajda, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. studenoga 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Mömax Logistik GmbH, H. Meichelbeck, *Wirtschaftsprüfer*, i W. Krauß, *Rechtsanwalt*,

— za Bundesamt für Justiz, H.-J. Friehe, u svojstvu agenta,

— za njemačku vladu, T. Henze i J. Kemper, u svojstvu agenata,

— za Europsku komisiju, G. Braun i K.-P. Wojcik, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački.

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 49. UFEU-a i članka 57. Četvrte direktive Vijeća 78/660/EEZ od 25. srpnja 1978. na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora o godišnjim financijskim izvještajima za određene vrste trgovačkih društava (SL L 222, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 16.), kako je izmijenjena Direktivom 2006/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. (SL L 224, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 93., u daljnjem tekstu: Direktiva 78/660).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Mömax Logistik GmbH (u daljnjem tekstu: Mömax Logistik) i Bundesamt für Justiz (Saveznog ureda za pravosuđe) o pitanju obveze objavljivanja godišnjih financijskih izvještaja zaključenih na dan 31. ožujka 2009. u njemačkom elektroničkom biltenu za obvezne pravne obavijesti.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člankom 47. stavkom 1. Direktive 78/660 predviđa se:
„Godišnji financijski izvještaji koji su valjano odobreni i godišnja izvješća, zajedno s mišljenjem dostavljenim od strane osobe odgovorne za reviziju izvješća, objavljuju se kako je to propisano zakonima svake države članice u skladu s člankom 3. [Prve direktive Vijeća 68/151/EEZ od 9. ožujka 1968. o koordinaciji zaštitnih mehanizama koje, u svrhu zaštite interesa članica i ostalih, države članice zahtijevaju od društava u smislu članka 58. stavka 2. Ugovora, s ciljem ujednačavanja takvih zaštitnih mehanizama u cijeloj Zajednici (SL L 65, str. 8.)].
[...]"
- 4 Člankom 50.b te direktive određuje se:
„Države članice osiguravaju da članovi upravnih, upravljačkih i nadzornih tijela trgovačkog društva budu kolektivno obvezni izraditi i objaviti godišnje financijske izvještaje, godišnje izvješće i izvješće o korporativnom upravljanju, kada se posebno navodi, u skladu s člankom 46.a, sukladno zahtjevima ove Direktive i, prema potrebi, u skladu s međunarodnim računovodstvenim standardima koji su doneseni sukladno Uredbi (EZ) br. 1606/2002 [Europskog parlamenta i Vijeća od 19. srpnja 2002. o primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda (SL L 243, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 30., str. 161.)]. Takva tijela djeluju u okviru nadležnosti koje su im dodijeljene na temelju nacionalnog prava.“
- 5 Članak 57. Direktive 78/660 glasi:
„Neovisno o odredbama [Direktive 68/151] i [Druge direktive Vijeća 77/91/EEZ od 13. prosinca 1976. o koordinaciji zaštitnih mehanizama koje, radi zaštite interesa članica i ostalih, države članice zahtijevaju od trgovačkih društava u smislu članka 58. stavka 2. Ugovora, s obzirom na osnivanje dioničkih društava i održavanje i promjenu njihovog kapitala, a s ciljem ujednačavanja tih zaštitnih mehanizama (SL 1977, L 26, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 3.)], države članice ne moraju primijeniti odredbe ove Direktive u vezi sa sadržajem, revizijom i objavljivanjem godišnjih financijskih izvještaja na društva na koja se primjenjuje njihovo nacionalno pravo, a koja su poduzeća kćeri u smislu [Sedme direktive Vijeća 83/349/EEZ od 13. lipnja 1983. na

temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora o konsolidiranim financijskim izvještajima (SL L 193, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 45.)), ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- a) matično poduzeće podliježe zakonima države članice;
- b) svi dioničari ili članovi poduzeća kćeri moraju dati svoj pristanak za navedeno izuzeće od te obveze; takva se izjava mora dati za svaku financijsku godinu;
- c) matično poduzeće mora izjaviti da jamči za obveze poduzete od strane poduzeća kćeri;
- d) izjave navedene pod točkama (b) i (c) objavljuje poduzeće kćer u skladu sa zakonima države članice u skladu s člankom 3. Direktive [68/151];
- e) poduzeće kćer mora biti uključeno u konsolidirani financijski izvještaj koji sastavlja matično poduzeće u skladu s Direktivom [83/349];
- f) prije navedeno izuzeće mora se navesti u bilješkama uz konsolidirani financijski izvještaj koji sastavlja matično poduzeće;
- g) konsolidirani financijski izvještaji iz točke (e), konsolidirano godišnje izvješće i izvješće osobe odgovorne za reviziju tih izvješća objavljuju se za poduzeće kćer prema zakonima države članice u skladu s člankom 3. Direktive [68/151].“

Njemačko pravo

- 6 Članak 264. stavak 3. Trgovačkog zakonika (Handelsgesetzbuch, u daljnjem tekstu: HGB), u svojoj verziji mjerodavnoj za glavni postupak, glasi:

„Društvo kapitala koje je društvo kći društva majke, a dužno je sastaviti konsolidirani financijski izvještaj na temelju članka 290. [HGB-a], nije obvezno primjenjivati odredbe ovog pododjeljka kao ni trećeg i četvrtog pododjeljka ovog odjeljka, uz sljedeće uvjete:

1. svi članovi društva kćeri odobrili su izuzeće za predmetnu poslovnu godinu i njihova je odluka objavljena u skladu s člankom 325.;
2. društvo majka dužno je preuzeti gubitke na temelju članka 302. Zakona o dioničkim društvima ili je dobrovoljno preuzelo takvu obvezu, o čemu je objavljeno očitovanje u skladu s člankom 325.;
3. društvo kći uključeno je u konsolidirane financijske izvještaje u skladu s odredbama ovog odjeljka, te je
4. izuzeće društva kćeri
 - a) naznačeno u bilješkama uz konsolidirane financijske izvještaje koje je sastavilo društvo majka i koji su, u skladu s člankom 325., objavljeni predajom izdavaču elektroničkog biltena za obvezne pravne obavijesti, i
 - b) k tome objavljeno u elektroničkom biltenu za obvezne pravne obavijesti za društvo kćer, uz poziv na ovu odredbu i naznaku društva majke.“

7 Članak 290. stavak 1. HGB-a glasi:

„Pravni zastupnici društva kapitala (društva majke) koje ima sjedište na nacionalnom području sastavljaju, tijekom prvih pet mjeseci poslovne godine grupe, konsolidirane financijske izvještaje i godišnje korporativno izvješće za prethodnu poslovnu godinu ako to društvo može, izravno ili neizravno, izvršavati prevladavajući utjecaj na drugo društvo (društvo kćer). Ako je društvo kći društvo kapitala u smislu prve rečenice članka 325. stavka 4., konsolidirani financijski izvještaji kao i godišnje korporativno izvješće sastavljaju se tijekom prvih četiriju mjeseci poslovne godine grupe za prethodnu poslovnu godinu.“

8 Članak 302. stavak 1. Zakona o dioničkim društvima (*Aktiengesetz*) od 6. rujna 1965. (BGBl. 1965 I, str. 1089.), kako je izmijenjen člankom 3. Zakona od 20. prosinca 2012. (BGBl. 2012 I, str. 2751.), glasi:

„Kada postoji ugovor o vođenju poslova i prijenosu dobiti, druga ugovorna strana dužna je podmiriti sve godišnje gubitke koji nastanu za vrijeme važenja ugovora, osim ako su ti gubici nadoknađeni drugim vrstama dobiti koje nisu podijeljene, a pripisane su joj u vrijeme važenja ugovora.“

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 9 Društvo Lutz Service GmbH (u daljnjem tekstu: Lutz Service) društvo je majka Mömax Logistika, koji pruža logističke usluge grupi Lutz čija je osnovna djelatnost prodaja namještaja.
- 10 Dopisom od 26. kolovoza 2010., koji je zaprimljen 1. rujna 2010., Bundesamt für Justiz dao je Mömax Logistiku rok od šest tjedana za podnošenje računovodstvene dokumentacije koja se zahtijeva na temelju članka 325. HGB-a, zaključene na dan završnog računa 31. ožujka 2009., izdavaču njemačkog elektroničkog biltena za obvezne pravne obavijesti, s ciljem njezina objavljivanja u tom biltenu. Dopisom od 6. listopada 2010. Mömax Logistik podnio je protiv te odluke Bundesamt für Justiz žalbu u upravnom postupku. U svojoj žalbi pozvao se na izuzeće predviđeno u članku 264. stavku 2. HGB-a, ističući činjenicu da je bio uključen u konsolidirane financijske izvještaje Lutz Servicea čije je sjedište u Welsu (Austrija).
- 11 Lutz Service sastavio je konsolidirane financijske izvještaje za poslovnu godinu koja je tekla između 1. travnja 2008. i 31. ožujka 2009., u koje su uključeni, među ostalim, godišnji financijski izvještaji za Mömax Logistik. Konsolidirani financijski izvještaji za Lutz Service bili su objavljeni u njemačkom elektroničkom biltenu za obvezne pravne obavijesti. Navedeno izuzeće za Mömax Logistik naznačeno je u bilješkama uz navedene konsolidirane financijske izvještaje. Štoviše, Lutz Service se dobrovoljno obvezao da će, u skladu s člankom 302. Zakona o dioničkim društvima od 6. rujna 1965., preuzeti gubitke Mömax Logistika. Ta je izjava bila objavljena. S druge strane, na temelju članka 264. stavka 3. HGB-a, u navedenom je elektroničkom biltenu za obvezne pravne obavijesti bilo naznačeno izuzeće koje predviđa ta odredba, a koje koristi Mömax Logistik, kao i to da je Lutz Service njegovo društvo majka. Toj je naznaci pridruženo pojašnjenje prema kojem su konsolidirani financijski izvještaji za Lutz Service objavljeni. Član Mömax Logistika odobrio je korištenje izuzeća predviđenog u članku 264. stavku 3. HGB-a za poslovnu godinu koja je tekla od 1. travnja 2008. do 31. ožujka 2009. Ta je odluka bila objavljena.
- 12 Odlukom od 13. prosinca 2010. Bundesamt für Justiz odbio je žalbu Mömax Logistika u upravnom postupku i potonjem izrekao novčanu kaznu u iznosu od 2500 eura, uz obrazloženje da Mömax Logistik nije bio izuzet od obveze objavljivanja svojih financijskih izvještaja na temelju odredaba članka 264. stavka 3. i članka 290. HGB-a, s obzirom na to da njegovo društvo majka nije imalo svoje sjedište u Njemačkoj.

- 13 Dopisom od 27. prosinca 2010. Mömax Logistik je Bundesamt für Justiz podnio novu žalbu u upravnom postupku protiv te odluke. U prilog svojoj žalbi istaknuo je da je prenošenje članka 57. Direktive 78/660 posredstvom odredaba članka 264. stavka 3. i članka 290. HGB-a protivno pravu Unije, a osobito slobodi poslovnog nastana.
- 14 Bundesamt für Justiz nije prihvatio žalbu smatrajući, prije svega, da se nejednako postupanje prema društvu kćeri čije društvo majka ima sjedište u Njemačkoj i društvu kćeri društva majke čije je sjedište u drugoj državi članici nameće zbog važnih razloga u općem interesu.
- 15 U svjetlu navedenih razmatranja, Landgericht Bonn odlučio je prekinuti postupak i postaviti sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li nacionalno pravno pravilo, prema kojem se društva koja podliježu pravu predmetne države članice izuzimaju od odredaba članka 57. [...] Direktive [78/660] o sadržaju, reviziji i objavljivanju godišnjih financijskih izvještaja samo ako i njihovo društvo majka podliježe pravu te države članice, a izradilo je konsolidirane financijske izvještaje u skladu s tim pravom, spojivo sa slobodom poslovnog nastana (članak 49. UFEU-a)?“

O prethodnom pitanju

Dopuštenost

- 16 Bundesamt für Justiz i njemačka vlada ocjenjuju da je pitanje hipotetsko i, prema tome, nedopušteno. U tom pogledu ističu da u glavnom predmetu nisu ispunjeni uvjeti za primjenu članka 264. stavka 3. HGB-a u mjeri u kojoj za predmetnu poslovnu godinu Mömax Logistik nije u zakonskim rokovima predao izjavu o preuzimanju gubitaka od strane društva majke kako bi mogao zahtijevati izuzeće predviđeno tom odredbom.
- 17 U tom smislu, treba imati na umu da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, postupak utvrđen člankom 267. UFEU-a instrument suradnje između Suda i nacionalnih sudova zahvaljujući kojemu Sud dostavlja nacionalnim sudovima tumačenja prava Unije koja su im potrebna za rješavanje sporova (vidjeti, osobito, presudu od 19. prosinca 2013., *Fish Legal i Shirley*, C-279/12, t. 29.).
- 18 Za pitanja o tumačenju prava Unije koje je uputio nacionalni sud u pravnom i činjeničnom okviru koji utvrđuje na vlastitu odgovornost, a čiju točnost Sud ne provjerava, vrijedi pretpostavka relevantnosti. Sud može odbiti odlučiti o zahtjevu za prethodnu odluku koju je uputio nacionalni sud samo ako je posve očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili glavnim postupkom, u slučaju kad je problem hipotetski ili kada Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (vidjeti, osobito, gore navedenu presudu *Fish Legal i Shirley*, t. 30.).
- 19 U predmetnom slučaju, kako proizlazi iz točke 12. ove presude, sud koji je uputio zahtjev naznačio je da je činjenica da društvo majka Mömax Logistika nije imalo sjedište na njemačkom području potaknula Bundesamt für Justiz da u glavnom postupku odbije žalbu Mömax Logistika koji je namjeravao koristiti izuzeće od obveze objavljivanja godišnjih financijskih izvještaja predviđene nacionalnim pravom. Navedeni je sud također naznačio nužnost poništavanja novčane kazne izrečene Mömax Logistiku u slučaju da su odredbe nacionalnog prava protivne pravu Unije.
- 20 U tim uvjetima, zahtjev za prethodnu odluku je dopušten.

O meritumu

- 21 Iz članka 50.b Direktive 78/660 proizlazi da članovi upravnih, upravljačkih i nadzornih tijela trgovačkog društva trebaju osigurati da godišnji financijski izvještaji, godišnje izvješće i izvješće o korporativnom upravljanju budu izrađeni i objavljeni u skladu sa zahtjevima te direktive i, prema potrebi, u skladu s međunarodnim računovodstvenim standardima koji su doneseni sukladno Uredbi br. 1606/2002.
- 22 Članak 47. navedene direktive propisuje da se „godišnji financijski izvještaji koji su valjano odobreni i godišnja izvješća, zajedno s mišljenjem dostavljenim od strane osobe odgovorne za reviziju izvješća, objavljuju kako je to propisano zakonima svake države članice u skladu s člankom 3. Direktive [68/151]“. Potonja je direktiva stavljena izvan snage i zamijenjena Direktivom 2009/101/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o usklađivanju zaštitnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i trećih strana, države članice zahtijevaju za trgovačka društva u smislu članka 48. stavka 2. Ugovora, s ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mjera (SL L 258, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 275.).
- 23 U skladu s člankom 57. Direktive 78/660, države članice ne moraju na društva koja podliježu njihovom nacionalnom pravu, ako je riječ o društvima kćerima u smislu Direktive 83/349, primijeniti odredbe Direktive 78/660 o sadržaju, reviziji i objavljivanju godišnjih financijskih izvještaja, ako su ispunjeni uvjeti taksativno navedeni u točkama (a) do (g) navedenog članka 57. U članku 57. točki (a) nalazi se uvjet prema kojemu društvo majka mora podlijegati pravu države članice.
- 24 Nesporno je da je Savezna Republika Njemačka iskoristila mogućnost predviđenu u članku 57. te direktive. Međutim, iz teksta članka 264. stavka 3. i članka 290. stavka 1. HGB-a proizlazi da je izuzeće namijenjeno isključivo grupi društava u kojoj i društvo kći i društvo majka imaju sjedište na njemačkom državnom području.
- 25 Međutim, korištenje pojma „pravo države članice“ u članku 57. točki (a) Direktive 78/660 nedvojbeno ukazuje na to da društvo majka može, za potrebe primjene izuzeća predviđenog tim člankom, podlijegati pravu svake države članice Europske unije, a ne isključivo pravu društva kćeri koje namjerava koristiti to izuzeće.
- 26 Takvo tumačenje navedenog pojma potvrđuje činjenica da je, za razliku od njegovog korištenja u odnosu na društvo majku, uvodnom rečenicom članka 57. Direktive 78/660 naznačeno da države članice mogu izuzeti društva kćeri na koje se primjenjuje „njihovo nacionalno pravo“.
- 27 S druge strane, čim se država članica odluči za to izuzeće, ona ne može u uvjete za njegovu primjenu ugraditi različito postupanje prema društvima majkama sa sjedištem u toj državi i društvima majkama čije se sjedište nalazi u drugoj državi članici.
- 28 Prema tome, nacionalne odredbe u predmetu glavnog postupka koje ograničavaju korištenje izuzeća od obveze objavljivanja godišnjih financijskih izvještaja samo na ona društva kćeri kojih društvo majka ima sjedište u istoj državi članici protivne su odredbi članka 57. točke (a) Direktive 78/660.
- 29 Uzimajući u obzir prethodno navedeno, nije potrebno ocjenjivati jesu li nacionalne odredbe u glavnom postupku protivne slobodi poslovnog nastana predviđenoj u članku 49. UFEU-a (vidjeti, u tom smislu, presudu od 13. srpnja 2000., Centrosteeel, C-456/98, Zb., str. I-6007., t. 18.).
- 30 Pod tim uvjetima, na prethodno pitanje valja odgovoriti da članak 57. Direktive 78/660 treba tumačiti na način da mu se protive propisi države članice koji iz primjene odredaba te direktive o sadržaju, reviziji i objavljivanju godišnjih financijskih izvještaja izuzimaju društvo kćer koje podliježe pravu te države samo ako i njegovo društvo majka podliježe tom pravu.

Troškovi

- ³¹ Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Članak 57. Četvrte direktive Vijeća 78/660/EEZ od 25. srpnja 1978. na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora o godišnjim financijskim izvještajima za određene vrste trgovačkih društava, kako je izmijenjena Direktivom 2006/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006., treba tumačiti na način da mu se protive propisi države članice koji iz primjene odredaba navedene direktive o sadržaju, reviziji i objavljivanju godišnjih financijskih izvještaja izuzimaju društvo kćer koje podliježe pravu te države samo ako i njegovo društvo majka podliježe tom pravu.

Potpisi